

Usnesení Nejvyššího soudu SSR ze dne 25.04.1984, sp. zn. 2 To 22/84, ECLI:CZ:NS:1984:2.TO.22.1984.1

Číslo: 28/1985

Právní věta: O osobu zverenú dozoru páchatela v zmysle § 242 odst. 2 Tr. zák. ide vtedy, ak má páchatel právo i povinnosť na takúto osobu dozerať a bdieť nad ňou. Tak je to aj u manžela, ktorý nie je rodičom dieťaťa, žije však s ním v spoločnej domácnosti.

Soud: Nejvyšší soud SSR

Datum rozhodnutí: 25.04.1984

Spisová značka: 2 To 22/84

Číslo rozhodnutí: 28

Číslo sešitu: 7-8

Typ rozhodnutí: Usnesení

Hesla: Pohlavní zneužívání

Předpisy: 140/1961 Sb. § 242 odst. 2

Druh: Rozhodnutí ve věcech trestních

Sbírkový text rozhodnutí:

Č. 28/1985 sb. rozh.

O osobu zverenú dozoru páchatela v zmysle § 242 odst. 2 Tr. zák. ide vtedy, ak má páchatel právo i povinnosť na takúto osobu dozerať a bdieť nad ňou. Tak je to aj u manžela, ktorý nie je rodičom dieťaťa, žije však s ním v spoločnej domácnosti.

(Uznesenie Najvyššieho súdu SSR z 25. apríla 1984 sp. zn. [2 To 22/84.](#))

Rozsudkom Krajského súdu v Banskej Bystrici zo 7. februára 1984 sp. zn. 1 T 41/83 bol obvinený M. Č. uznaný za vinného z trestné činu znásilnenia podľa § 241 odst. 1, 2 písm. b) Tr. zák. sčasti dokonaného, sčasti nedokonaného v štádiu pokusu podľa § 8 odst. 1 Tr. zák. na tom skutkovom základe, že v čase od 27. decembra 1982 do 19. marca 1983 v Hornej Štubni vo svojom rodinnom dome vykonal za použitia násilia šesťkrát súlož s nevlastnou dcérou M. Š., nar. 29. 5. 1969 a v jednom prípade sa pokúsil násilím donútiť k súložu nevlastnú dcéru E. Š., nar. 20. 6. 1970, hoci vedel, že poškodené nedovršili ešte pätnásť rok svojho veku. Bol mu za to uložený trest odňatia slobody vo výmere 7 rokov so zaradením do tretej nápravnovýchovnej skupiny.

Najvyšší súd SSR na základe odvolania krajského prokurátora a obvineného M. Č. zrušil uvedený rozsudok súdu prvého stupňa pre neúplné zistenie skutkového stavu a Krajskému súdu v Banskej

Bystrici uložil, aby vec v potrebnom rozsahu znovu prejednal a rozhodol.

Z odôvodnenia:

Na základe doteraz vykonaného dokazovania, konkrétne na základe výpovedí obžalovaného, poškodenej – svedkyne mal. M. Š. a sčasti i na základe výpovedí svedkyne E. Š., možno v tomto štádiu urobiť záver, že medzi obžalovaným, nevlastným otcom poškodenej M. Š. a touto maloletou došlo v období od 27. 12. 1982 do 19. 3. 1983 opakovane (šesťkrát) k súloži.

Nemožno však zatiaľ spôsobom vylučujúcim akékoľvek pochybnosti urobiť záver, ktorý urobil krajský súd, že k uvedeným súložiam došlo po použití násilia zo strany obžalovaného, ktorý poškodenú, odmietajúc pohlavný styk, rukami bil po hlave a iných častiach tela, potom ju násilím vyzliekol a prinútil k pohlavnému styku. V tomto smere treba vykonať ďalšie dokazovanie.

V závislosti od výsledkov dokazovania a od ich vyhodnotenia v zmysle § 2 odst. 6 Tr. por. bude možné vyrovnáť sa s obhajobným tvrdením obvineného M. Č., že k súložiam s maloletou M. Š. došlo vždy s jej súhlasom, prípadne bude možné urobiť záver, že k súložiam došlo po použití násilia zo strany obvineného. Od toho je závislé aj právne posúdenie skutku ako pokračujúceho trestného činu znásilnenia podľa § 241 odst. 1, 2 písm. b) Tr. zák. alebo ako trestného činu pohlavného zneužívania podľa § 242 odst. 1 Tr. zák., prípadne tiež – opäť v súvislosti od výsledkov takto zameraného dokazovania – aj podľa § 242 odst. 2 Tr. zák.

V tejto spojitosti odvolací súd upozorňuje na to, že pre vyššiu trestnosť činu v zmysle uvedeného zákonného ustanovenia sa vyžaduje, aby boli súčasne splnené dva ďalšie znaky a to, že páchatel' spáchal čin na osobe zverenej jeho dozoru a zneužil pritom jej závislosť.

O osobu zverenú dozoru páchatel'a ide vtedy, ak má páchatel' právo i povinnosť na takúto osobu dohliadať a bdieť nad ňou. Tak je to napr. nielen u rodičov voči deťom, ale aj u vychovávateľov alebo učiteľov voči chovancom a žiakom a pod.

Podľa § 33 odst. 2 zák. č. 94/1963 Zb. o rodine (úplné znenie vyhlásené pod č. 66/1983 Zb.) pri výchove detí je povinný pomáhať i manžel, ktorý nie je rodičom dieťaťa, žije však s ním v spoločnej domácnosti.

Tento manžel rodiča nie je síce subjektom práv a povinností rodičov a detí pri výchove detí, avšak v zhode s pravidlami socialistickej morálky a s ustanovením § 18 Zákona o rodine, je v citovanom ustanovení zakotvená jeho povinnosť pomáhať pri riadnej výchove dieťaťa, vrátane správnej mravnej výchovy. So zreteľom na uvedené je potom prirodzené, že manžel rodiča (v danom prípade nevlastný otec maloletých poškodenej) musí mať i oprávnenia nevyhnutné na to, aby mohol svoju povinnosť vyplývajúcu zo zákona riadne plniť. Manžel rodiča je teda povinný nielen vytvárať s rodičom dieťaťa zdravé rodinné prostredie, byť dieťaťu svojho manžela príkladom, ale je i oprávnený dávať tomuto dieťaťu príkazy a ich plnenie kontrolovať, resp. k nim dieťa primeranými prostriedkami nútiť. Je teda povinný na takúto osobu dozerať a bdieť nad ňou. K takémuto názoru oprávňuje aj skutočnosť, že akonáhle rodič nevychováva dieťa riadne, je jeho manžel povinný urobiť opatrenie, aby sa nesprávnej výchove zabránilo.

Naplnenie znaku „zneužitie závislosti“ v zmysle ustanovenia § 242 Tr. zák. predpokladá, že poškodená osoba je v určitom smere odkázaná na páchatel'a a tým je obmedzená sloboda jej rozhodovania. A práve tohto nedostatku úplnej slobody rozhodovania páchatel' využíva k realizácii svojich zámerov.

Úlohou súdu prvého stupňa preto bude vyrovnáť sa so všetkými uvedenými skutočnosťami nielen v rámci dokazovania, ale i pri právnom posúdení konania páchatel'a.